SUOMEN JOURNALISTILIITTO
FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND

Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

HE 7/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta

Kirjallinen asiantuntijalausunto

Esityksen mukaan rangaistuksen mittaamisen koventamisperusteisiin lisättäisiin maininta rikoksen tekemisestä uhrin sukupuoleen perustuvasta vaikuttimesta.

Esitetty rikoslain muutos antaisi selkeän viestin. Rikos on yhteiskunnallisesta ja sivistyksellisestä näkökulmasta katsottuna astetta moitittavampi, jos sen vaikuttimena on sukupuoli tai muu siihen rinnasteinen vaikutin. Tällaiset vaikuttimet rikoksen taustalla halventavat myös henkilöä syrjivällä tavalla.

Sukupuoleen liittyvän vihavaikuttimen soveltamisen kannalta olennaista olisi esityksen perusteluiden mukaan epäillyn/tekijän tekemä oletus kohteen sukupuolesta miehenä tai naisena ja rikoksen tekeminen sen perusteella (kohdassa 4.1). Perusteluissa olisi syytä tarkentaa, että myös sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu ja sukupuolen moninaisuus teon vaikuttimena voivat olla ”muita rinnasteisia vaikuttimia”.

Naisiin ja miehiin tyypillisesti kohdistuvista halventamisrikoksista on tehty 10.3.2019 julkaistu journalistinen selvitys (HS/Susanna Reinboth ja Satu Vasantola) https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006028892.html . Selvityksen mukaan kunnianloukkausrikoksiin liittyvä käytäntö on vaihtelevaa ja jopa osin sukupuolittain hieman eriävää, joten sukupuolen lisääminen koventamisperusteisiin voi vahvistaa yhtenäisempää rikoslain tulkintakäytäntöä Suomessa.

Sekä mies- että naistoimittajat joutuvat digitaalisten kanavien kautta erilaisten sanallisten hyökkäysten kohteeksi, mutta naistoimittajiin kohdistuvat vihaviestit ovat useammin sukupuolittuneita, intensiivisempiä ja raaempia.

Kuten aiemmassa lausuntopalautteessa on todettu, voi sukupuoleen perustuvan vihamotiivin toteen näyttäminen olla käytännössä kuitenkin ongelmallista ja hankalasti erotettavissa teon muista vaikuttimista. On varsin todennäköistä, että toimittajiin kohdistuvissa rikoksissa ei ko. lainkohtaa useinkaan sovellettaisi, vaan ensisijaisena vaikuttimena pidettäisiin sukupuolen sijaan esimerkiksi uhrin tuottamaa, tekijän mieltä kuohuttanutta journalistista sisältöä. Perusteluissa on kuitenkin tuotu hyvin esiin tapausten arviointiin vaikuttavia vihamotiivien tyypillisiä indikaattoreita (viittaus oikeusministeriön Lainkäyttäjän käsikirjaan). Esityksen käytännön vaikutukset riippuvat siis pitkälti siitä, selvitetäänkö esitutkinnassa riittävällä tavalla tekijän vaikuttimia ja saadaanko niistä näyttöä.

Säästöpankinranta
2 A 7 krs. PL 252
00530 Helsinki
-
Sparbankstranden
2 A 7. våningen
PB 252
00530 Helsingfors
-
(09) 612 2330
-
www.journalistiliitto.fi

SUOMEN JOURNALISTILIITTO
FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND

Suomen Journalistiliitto – Finlands Journalistförbund ry

Hanne Aho
puheenjohtaja

Tytti Oras
lakimies

Säästöpankinranta
2 A 7 krs. PL 252
00530 Helsinki
-
Sparbankstranden
2 A 7. våningen
PB 252
00530 Helsingfors
-
(09) 612 2330
-
www.journalistiliitto.fi